

วิชาหลักการคิดและการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ครั้งที่ 1
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารเชิงกลยุทธ์ รุ่นที่ 4
คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันเสาร์ที่ 9 เมษายน 2554 เวลา 8.30 – 16.00 น.
โดย ดร.บุญเกียรติ โชควัฒนา

วินัย (Discipline)

วินัย เป็นเรื่องที่สำคัญ แต่คนไทยส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญ จึงละเลยในเรื่องวินัย คนเราถ้าขาดวินัยเวลาอยู่ร่วมกันก็จะเกิดปัญหา

คนที่มีวินัย ก็จะส่งผลดีต่อตัวเอง ครอบครัว องค์กร ประเทศชาติ ปัจจุบันสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้มีวินัย คือพ่อแม่ที่มีวินัย พ่อแม่ที่มีวินัยก็จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูก ๆ ได้เห็น ได้ทำตาม

วินัยเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เราจึงต้องทบทวนตัวเองตลอดเวลาในเรื่องวินัย แต่หากถามว่ามีสักกี่คนที่เคยถามตัวเองว่า ตนเองมีวินัยในระดับใด ? จะพบว่ามียุคน้อยคนมากที่เคยทบทวนตัวเอง แต่คนส่วนใหญ่จะคิดถึงแต่ตัวเอง แสดงถึงการยึดติดอัตตาตัวตนของคนส่วนใหญ่

การทบทวนตัวเองในเรื่องวินัยเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการทบทวนตัวเอง จะทำให้เราสามารถพัฒนาวินัยของตัวเองให้สูงขึ้นได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งในทางโลกและทางธรรม

วินัยด้านแรก ที่เมื่อเราพัฒนาแล้วจะเป็นจุดเริ่มต้นของวินัยด้านอื่น ๆ คือ วินัยด้านเวลา อาทิ การมาตรงต่อเวลา การส่งมอบมาตรงเวลา วินัยทางด้านเวลาของคนเรา

สิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนเราก็มีผลต่อวินัย เราจึงจะเห็นได้ว่าคนอเมริกัน จะมีวินัยทางด้านเวลา น้อยกว่าคนญี่ปุ่น

เมื่อเราทบทวนตัวเอง และพบสิ่งที่ไม่ดี เราต้องรู้จัก “ฝึกฝน” กับเรื่องที่ไม่ดีหรือฝึกฝนกับกิเลสของตัวเอง

วินัยด้านการพูด-การฟัง คือ ไม่พูดสวนคนอื่น มีสมาธิในการฟัง ฟังแล้วต้องสามารถจับประเด็นได้ แต่บางคนจะมี “จريت” (นิสัยของจิต) ที่พอฟังคนอื่นพูดก็จะไปคิดถึงเรื่องอื่น ๆ จึงไม่ฟังสิ่งที่ผู้อื่นพูด คิดแต่ว่าตนเองรู้อยู่แล้ว

จريت

บางคนเวลาหิว ก็จะมีจريتเกิดอาการ โมโหหิว จريتที่ไม่ดีเช่นนี้เราต้องฝึกฝน ต้อง “ตัดจريت” ซึ่งก็คือการตัดนิสัยทางจิตที่ไม่ดีนี้ เช่น

- บอกตัวเองว่าไม่หิว หรือหิวแค่ครึ่งเดียว เดี่ยวก็หายหิว
- ดื่มน้ำ เพื่อให้ให้น้ำย่อยเจือจาง
- คิดบวกว่าดี ทำให้เรารู้ว่าคนอื่นที่หิวรู้สึกอย่างไร ทำให้จิตของเราเป็นกุศลอยากช่วยคนอื่นให้พ้นทุกข์มากขึ้น

การฝึกฝนหรือดัดจริต เราสามารถทบทวนแล้วฝึกฝนหรือดัดจริตได้ในทุก ๆ เรื่อง และเมื่อเรายังทำ เราก็คงยังทำได้ดีขึ้น อย่างการสมทานศีล 5 เรายังสมทานนับวันเราก็คงยังอยู่ในศีลได้มากขึ้น

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า ฟังอะไรมาอย่างเชื่อในทันที แต่ต้องใช้วิจารณญาณของตัวเองก่อน การใช้วิจารณญาณนี้ไม่จำเป็นต้องไปพิสูจน์ให้ได้ก่อน เพราะบางสิ่งก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้

นอกจากนี้คนเรายังสามารถ “สอนตัวเอง” ได้ การสอนตัวเองนี้ เป็นการตั้งคำถามแล้วตอบด้วยตัวเอง พระพุทธเจ้าก็เคยตรัสไว้เช่นนี้ และหากเราพิจารณาให้ดี การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าก็เกิดจากการสอนตัวเองเช่นกัน โดยคนที่สอนตัวเองได้นั้น สิ่งแรกต้องคิดว่า “เราสอนตัวเองได้” ก่อน

การกำหนดจิต

เวลาเรามาเรียน เราก็คงต้องกำหนดจิตว่า “เราจะได้ประโยชน์” ซึ่งจะทำให้เราได้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

การนึก – การคิด

การนึก (Recall)

หมายถึง การนำประสบการณ์หรือเรื่องเดิม ๆ ที่เคยทำ หรือจดจำไว้ นำมาใช้ เช่น

- จากการเรียนในมหาวิทยาลัย
- จากการอ่านหนังสือ
- ฟังหรือเห็นคนอื่นทำ
- อบรมสัมมนา
- ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมา

การคิด (Think)

เริ่มจากการมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย แล้วจึงคิดหาวิธีการหรือกระบวนการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

คำถามฝึกคิด

คนเราเกิดมาเพื่ออะไร ?

คนเราเกิดมาเพื่อยกระดับจิตของเราให้สูงขึ้น เราจึงต้องทบทวนตัวเอง สำหรับสิ่งที่ไม่ดีเราก็คงต้องสำนึกและไม่ทำสิ่งนั้นอีก เป็นการยกระดับจิตให้สูงขึ้น ซึ่งการยกระดับจิตนั้นจิตของเราต้องเป็นกุศล

การทำบุญ การทำทาน ต่างกันอย่างไร ?

- ทำบุญ ทำด้วยใจ เช่น การคิดบวก
- ทำทาน ทำด้วยกาย เช่น การให้

ความรู้สึกใดที่ทำให้เกิดการยึดติด ?

- หวง
- ห่วง
- แค้น
- เสียหาย

เราจึงต้องรู้จักอุเบกขา เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ข้างต้น

ทำไมมนุษย์เราเป็นคนขี้ลืม ?

คนเราพอเห็นคนอายุสูงขึ้นแล้วขี้ลืม ก็รับเข้ามาในจิต พอเราเองอายุมากขึ้นก็จะขี้ลืมมากขึ้นตามสิ่งที่เราบันทึกไว้ในจิต เราจึงต้องตั้งจิตของเราว่า อายุมากขึ้นเราก็กังวลใจ เช่นเดียวกับที่เราเห็นคนอายุมากขึ้นแล้วร่างกายไม่แข็งแรง เราก็กังวลใจว่า “ถึงอายุมากขึ้นเราก็กังวลใจ”

ทำไมคนที่สูงอายุส่วนมาก ถึงมีความเห็นแก่ตัวสูงขึ้น ?

คนที่อายุมากขึ้นก็จะมีอาการกลัวสูงขึ้น กลัวเจ็บไข้ได้ป่วย กลัวเสียชีวิต กลัวไม่มีใครดูแล คนที่กลัวเหล่านี้ จะมีแนวโน้มที่จะเห็นแก่ตัวมากขึ้น

ทำไมคนไทยจึงขาดวินัยกันมาก ?

เกิดจากความสบายของคนไทย ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว สบายจนขาดวินัย วินัยส่วนนี้มีปัจจัยมาจากภูมิอากาศ อย่างคนในยุโรปคนที่อยู่ทางเหนือจะมีวินัยมากกว่าคนที่อยู่ทางใต้ อย่างญี่ปุ่นสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศโหดร้ายจึงต้องมีวินัยสูงจึงจะอยู่รอดได้

ทำไมคนหลาย ๆ คน ถามอะไรแล้วขอตอบไม่ตรงคำถาม ?

คนบางคนอย่างไรก็ตอบไม่ตรงคำถาม เพราะตอนเด็กซุกซน แต่กลัวพ่อแม่บ่นว่า พ่อพ่อแม่ถามถามอะไรก็ตอบแบบบ่ายเบี่ยงเลี่ยงไปเรื่องอื่น แม้จะโตแล้วแต่พฤติกรรมนี้ก็ยังคงติดตัวอยู่ อีกสาเหตุคือบางคนฟังคำถามแล้ว พบคำพูดบางคำที่ไปจุดประกายบางอย่างในสมองของเขา แล้วไม่ได้ทบทวน จึงทำให้ตอบไม่ตรงคำถาม

ทำไมคนอังกฤษจึงพูดเสียงเบา แต่คนอเมริกันจะพูดเสียงดัง ?

มีสาเหตุมาจากความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ต่างกัน อังกฤษมีจำนวนประชากรที่หนาแน่น จึงต้องพูดกันเบาๆ ส่วนอเมริกันประชากรอยู่กันอย่างเบาบาง จึงต้องเสียงดังเพื่อให้คนอื่นได้ยิน